

معرفی عاشقانه‌های ادب کردی کرمانجی

مولف: فرزانه حسن زاده

وه خێرهاتێ
We Xêr Hatî

سرشناسه	: حسن‌زاده، فرزانه، ۱۳۵۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: معرفی عاشقانه‌های ادب کردی کرمانجی / مولف فرزانه حسن‌زاده.
مشخصات نشر	: تهران : رد پای آبی ، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۲۳۲ ص.: عکس.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۲۹۷-۴-۲:ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۲۱۳] - ۲۱۶، همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: شعر کرمانجی Kormanji poetry
موضوع	: منظومه‌های عاشقانه کردی — قرن ۱۴ Romances, Kurdish -- 20th century
موضوع	: ادبیات کردی — قرن ۱۴ Kurdish literature -- 20th century
موضوع	: کرمانجی Kormanji dialect
رده بندی کلاسیک	: ۳۲۵۶PIR ۱۳۹۵ ح ۴۳/ک
رده بندی دیسی	: ۲۱/۹۴۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۰۴۱۳۰۱

فرزانه‌های ادب کردی کرمانجی

مولف: فرزانه حسن‌زاده

ناشر: رد پای آبی

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول: ۱۳۹۵

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۲۹۷-۴-۲

آدرس: میدان انقلاب - ابتدای کارگر جنوبی، کوچه مهدیزاده، رد پای آبی، واحد ۱۲

far.hassanzadeh@gmail.com

تلفن: ۰۹۱۲۱۸۵۵۷۳۹-۰۹۱۲۲۱۸۶۷۰۴

تمام حقوق برای مؤلف محفوظ است.

فهرست مطالب

۵	تشکر و قدردانی
۱۳	تعریف موضوع و اهمیت آن
۱۷	پیشگفتار
۲۱	فصل اول. کلیات
۲۱	پیشینه‌ی قوم آریایی
۲۵	مذهب و اخلاق آریایی
۲۵	زبان آریایی
۲۶	زبان کردی - کرمانجی
۲۷	حرکت تاریخی کردها به خراسان
۲۸	حرکت تاریخی کردها از خراسان به تالش و خلیج فارس
۲۹	حرکت تاریخی کردها به فیروزکوه، جابان و سریندان
۲۹	حرکت تاریخی کردها به عمارلو و رودبار
۲۹	در باب لفظ کرد
۳۱	نژاد کرد
۳۱	افسانه‌هایی درباره نژاد کرد
۳۲	نژاد کرد از دیدگاه نژاد شناسان
۳۴	لهجه‌های زبان کردی
۳۴	۱- لهجه کرمانجی
۳۵	۲- لهجه سورانی
۳۶	۳- لهجه گورانی
۳۷	۴- لهجه اورامی
۳۷	۵- لهجه زازاکی (زازایی)
۳۷	۶- لهجه لری

۳۸	۷- لهجه لکی
۳۸	مناطق کرمانج نشین جهان
۳۹	مناطق کرمانج نشین در ایران:
۴۰	شعر معاصر کرمانجی خراسان
۴۲	موسیقی خراسان
۴۴	موسیقی شمال خراسان
۴۵	۱- آهنگ سردار عوض
۴۶	نمونه شعری
۴۶	۲- آهنگ لی یاره
۴۷	۳- رنه شعری
۴۸	آهنگ الله رار
۴۸	آهنگ لو
۴۹	آهنگ شامسپار (سادار)
۵۰	آهنگ زاره مگری
۵۲	رامشگران دیروز و امروز
۵۷	آلات موسیقی در میان کرمانج‌های خراسان
۵۸	رقص‌های کرمانجی
۶۰	کشتی باچوخه
۶۱	مضامین اشعار شاعران کرد زبان
۶۲	بیت‌های کردی
۶۳	ساختار بیت‌ها
۶۴	تقسیم بندی بیت‌ها از لحاظ موضوع
۶۴	تقسیم بندی بیت‌ها از جهت نوع
۶۵	تقسیم بندی کلی بیت:
۶۵	وزن در شعر عامیانه‌ی کردی:
۶۶	عشق در داستان‌های ایرانی (کردی، ترکی، فارسی):
۷۱	فصل دوم: منظومه‌های عاشقانه کرمانجی (مکتوب)
۷۱	معرفی داستان جعفر قلی و ملواری
۷۷	خلاصه داستان جعفر قلی و ملواری
۸۵	نمونه شعری: دیدار ملواری در باغ

۸۷	معرفی داستان سلیمان و بلقیس
۸۹	خلاصه داستان سلیمان و بلقیس
۹۲	نمونه شعری براساس نسخه‌ی یک
۹۴	نمونه شعری براساس نسخه دو
۹۵	احمد خانی
۹۹	درباره مم و زین
۱۰۲	آرایه‌های ادبی در «مم و زین» خانی
۱۰۳	خلاصه داستان مم و زین
۱۰۸	نمونه شعری: مم و زین کردی با ترجمه فارسی
۱۰۸	معرفی داستان: شیخ صنعان و دختر ترسا
۱۱۰	مقایسه داستان شیخ و حسن طاهر داستان کردی فه قی ته برانی
۱۱۱	شیخ فه قی ته بران
۱۱۲	خلاصه داستان شیخ صنعان و دختر ترسا
۱۱۹	فصل سوم: بیت‌های عاشقانه کرمانجی (م. ب.)
۱۱۹	معرفی داستان بهرام و گلندام
۱۲۳	خلاصه بیت بهرام و گلندام
۱۳۰	نمونه شعر کردی با ترجمه فارسی
۱۳۱	معرفی بیت زنبیل فروش
۱۳۲	خلاصه داستان زنبیل فروش
۱۳۴	نمونه شعر کردی و ترجمه فارسی
۱۳۵	خلاصه داستان خج و سیامند
۱۴۱	فصل چهارم: عاشقانه‌های مثنوی کرمانجی (شفاهی)
۱۴۱	معرفی داستان عروس شاه جهان (عروسی رستم پسر حاجی رضاخان قهرمانی)
۱۴۳	خلاصه داستان عروس شاه جهان (عروسی رستم پسر حاجی رضاخان قهرمانی)
۱۴۹	خلاصه داستان نه نه خانم و مصرخان
۱۶۸	نمونه شعری با ترجمه فارسی
۱۷۱	فصل پنجم: افسانه‌های عاشقانه مثنوی کرمانجی (شفاهی)
۱۷۱	معرفی افسانه‌ها

۱۲ / معرفی عاشقانه‌های ادب کردی کرمانجی

معرفی افسانه ابراهیم و دختر شاهزاده.....	۱۷۲
خلاصه افسانه ابراهیم و دختر شاهزاده.....	۱۷۵
معرفی افسانه گل و صنوبر.....	۱۸۲
خلاصه افسانه گل و صنوبر.....	۱۸۳
معرفی افسانه مهرنگار و سید عباس.....	۱۹۱
خلاصه افسانه سید عباس و مهرنگار.....	۱۹۱
خلاصه افسانه دختر کارگر.....	۲۰۳
خلاصه افسانه قره بخت و حسن.....	۲۰۷
منابع.....	۲۱۳
کتاب.....	۲۱۳
مقالات.....	۲۱۵
تصاویر.....	۲۱۶

پیشگفتار

روح یک ملت در زبان و ادبیاتش متجلی است. لازمی تداوم هر زبان، تحقیق در ادبیات آن است. در زبان فارسی عاشقانه‌های بسیاری وجود دارد که بارها توسط صاحبان ذوق به نظم و نثر نوشته شده‌اند. بخش عمده‌ای از فولکلور کرمانجی، داستان‌ها و منظومه‌های میانه‌ای هستند که نمایانگر ذوق و احساسات مردم کرمانج می‌باشند. در زبان کردی کرمانجی عاشقانه‌های منشور و منظوم بسیاری به صورت شفاهی و مکتوب موجود است. اثر این عاشقانه‌ها به صورت شفاهی و سینه به سینه نقل شده‌اند و با گذر زمان بسیاری از آن‌ها به دست فراموشی سپرده شده‌اند. این داستان‌ها را بیت خوانان و نقالان برای سرگرمی در قهوه خانه‌ها و اماکن عمومی نقل می‌کردند. بعد از اختراع رادیو و سپس تلویزیون، مردم این داستان‌ها بیشتر احساس شد. بسیاری از روشنفکران در زمینه ادبیات کردی اقداماتی انجام دادند؛ اما بیشتر تلاش‌ها درباره زبان کردی سورانی و گورانی بوده و درباره ادبیات عاشقانه کرمانجی کارهای اندکی انجام شده است. البته بیشتر نوشته‌ها درباره موسیقی کرمانجی و بررسی زبان کرمانجی و مقایسه‌ی آن با سایر زبان‌ها بوده و داستان‌های عاشقانه کرمانجی هم چنان به صورت شفاهی باقی مانده است و حتی برخی از این داستان‌های عاشقانه که مکتوب بودند، بیش از یک بار چاپ نشده و در دسترس کرمانج زبانان قرار نگرفته‌اند. در سال‌های اخیر افرادی چون اسکارمان در مجموعه «تحفه مظفریه» تعدادی از بیت‌های کرمانجی را ثبت کرده و آقای توحیدی هم اشعار پراکنده عارفانه عاشقانه جعفرقلی را که به صورت شفاهی در میان کرمانج زبانان بوده،

جمع‌آوری نمود و با چاپ دیوان «عرفانی و عاشقانه جعفرقلی زنگلی» این اشعار را از نابودی نجات داده است. اگر این عاشقانه‌های منظوم و منشور جمع‌آوری نشوند، طولی نخواهد کشید که اثری از آنها باقی نخواهد ماند. لذا این کتاب در پی تشخیص چنین ضرورتی آماده شده است. در این کتاب ما به سیر منظومه‌سرایی در ادب کردی (کرمانجی) و فارسی، ساختار بیت‌ها، داستان‌های عاشقانه و بررسی سبک شعر در عاشقانه‌های کرمانجی می‌پردازیم.

در فصل اول تاریخچه‌ای درباره قوم کرد، آداب و رسوم زیبای ازدواج و بررسی عاشقانه‌ها و بخشی‌ها به عنوان وارثان داستان‌های عاشقانه کرمانجی ذکر شده است. در فصل دوم عاشقانه‌های منظوم که مکتوب هستند به صورت خلاصه با ذکر نمونه‌ی شعر بیان شده‌اند.

در فصل سوم سبک‌های کرمانجی مکتوب و شفاهی نوشته شده‌اند. برخی از داستان‌های عاشقانه کرمانجی مانند «خج و سیامند» که متن کردی سورانی و گورانی آن در دسترس است ولی متن کرمانجی آن در دسترس نبوده، به اشاره کوتاهی در مورد این داستان‌ها اکتفا کردیم.

در فصل چهارم عاشقانه‌های منشور شفاهی ذکر شده است.

در فصل پنجم افسانه‌های عاشقانه شفاهی کرمانجی که در میان مردم ذکر می‌شوند، نوشته شده‌اند. این افسانه‌ها با داستان‌ها و افسانه‌های فارسی مورد مقایسه و بررسی قرار گرفته‌اند.

برای گردآوری این مجموعه منابع کتابخانه‌ای و اینترنتی مورد استفاده قرار گرفته است. علاوه بر منابع محدود ذکر شده در بالا، مقاله‌های بسیاری که بیشتر در زمینه ادبیات و موسیقی شمال خراسان بوده و به بررسی عاشق‌ها و بخشی‌ها می‌پردازد، نیز مورد استفاده قرار گرفته است. در این کتاب هدف اصلی، جمع‌آوری داستان‌های عاشقانه مکتوب و غیر مکتوب کرمانجی است تا به عنوان منبعی برای سایر دانش پژوهان مورد استفاده قرار گیرد.

حاصل بررسی‌ها و گردآوری مطالب به شرح ذیل می‌باشد:

- ۱- معرفی عاشقانه‌های منشور و منظوم کرمانجی و حفظ بخشی از این عاشقانه‌ها به عنوان گوشه‌ای از فرهنگ ایران زمین.
- ۲- بیان ویژگی‌های ادبیات عاشقانه کرمانجی و مقایسه‌ی آنها با ادبیات عاشقانه فارسی.
- ۳- بیان شیوه‌ی زندگی کرمانج‌ها و ذکر آداب و رسوم زیبای کرمانجی، خصوصاً فرهنگ ازواج در میان آنها.
- ۴- تأثیر استان‌های عاشقانه بر روحیات کردها و مقاوم سازی آنها در برابر زندگی سخت و رانشینی.